

**UCHWAŁA NR XXIX/186/2021
RADY GMINY BOJSZOWY**

z dnia 25 stycznia 2021 r.

w sprawie ustanowienia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Bojszowy na lata 2021 -2025

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2020 r., poz. 713 ze zm.) oraz art. 6 ust 1 i ust. 2, pkt. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2015 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2020r. poz. 218 ze zm.)

**Rada Gminy Bojszowy
uchwala, co następuje:**

§ 1. Uchwala się Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Bojszowy na lata 2021-2025, który stanowi załącznik do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Bojszowy.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Marek Kumor

Załącznik do uchwały Nr XXIX/186/2021
Rady Gminy Bojszowy
z dnia 25 stycznia 2021 r.

**GMINNY PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE
ORAZ
OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE
W GMINIE BOJSZOWY
NA LATA 2021 - 2025**

- Wstęp
- I. Podstawa prawna Programu
  - II. Założenia ogólne Programu. Przemoc w rodzinie jako zjawisko wieloaspektowe i interdyscyplinarne
  - III. Skala zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Gminy Bojszowy
  - IV. Analiza SWOT Programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w Gminie Bojszowy
  - V. Rekomendacje, założenia, cele i zadania Programu
  - VI. Adresaci Programu
  - VII. Realizatorzy i partnerzy Programu
  - VIII. Monitorowanie i ewaluacja Programu
  - IX. Środki finansowe na realizację Programu

Wstęp

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. w art. 18 i 71 wskazuje, że instytucja rodziny jest objęta szczególną ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej, a jej dobro państwo ma obowiązek uwzględnić w swojej polityce społecznej, zwłaszcza poprzez udzielanie szczególnej pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji społecznej. Przepis art. 33 Konstytucji wskazuje ponadto, że kobieta i mężczyzna w Rzeczypospolitej Polskiej mają równe prawa w życiu rodzinnym, politycznym, społecznym i gospodarczym, zaś zgodnie z art. 72 Konstytucji, Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka, a każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją.

Nie budzi wątpliwości fakt, że zadaniem państwa jest zatem ochrona rodziny przed zagrożeniami płynącymi z zewnątrz i wewnątrz, w tym zwłaszcza przed przemocą ze strony osób najbliższych.

Realizacja zadań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie należy do zadań gminy na zasadach określonych m.in. w przepisach ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Opracowanie i realizacja Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie jest zadaniem własnym gminy wynikającym z ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Powyższy akt prawny określa szczegółowo zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie; zasady postępowania wobec osób dotkniętych przemocą w rodzinie oraz zasady postępowania wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Zgodnie z definicją, zawartą ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie - przemoc w rodzinie jest to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą. Inaczej mówiąc przemoc jest: intencjonalna, narusza prawa i dobra osobiste drugiego człowieka, utrudnia samoobronę z uwagi na wyraźną asymetrię sił, powoduje szkody fizyczne i psychiczne – cierpienie i ból.

Żaden człowiek nie powinien i nie może być narażony na przemoc w rodzinie. Dlatego też kwestia ta stanowi ogromne wyzwanie dla służb i instytucji zainteresowanych losem osób zagrożonych przemocą lub już jej doświadczających oraz zaspokojeniem potrzeb i praw tych osób. Duże znaczenie w przypadku zagrożenia przemocą mają przede wszystkim działania profilaktyczne, które zaszczepione odpowiednio wcześniej dają szansę na uniknięcie głębokiego kryzysu w rodzinie.

Nadrzędnym działaniem są nie tylko oddziaływania profilaktyczne, ale również szybkie rozpoznanie zjawiska przemocy w rodzinie, a następnie przywrócenie osobom doznającym przemocy zdolności w zakresie godnego i bezpiecznego funkcjonowania w rodzinie. Dlatego też zakłada się aktywne włączenie w realizację Programu wszelkich służb mających styczność w codziennej pracy z rodziną. Ważnym elementem rozwoju systemu ochrony i pomocy jest z jednej strony kompleksowe wsparcie osób zagrożonych przemocą, z drugiej zaś reintegracja i praca nad sprawcą stosującym przemoc.

Zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie jest procesem wymagającym czasu, wysiłku, nakładów finansowych, zaangażowania wielu służb, a także zmiany świadomości społecznej.

Celem strategicznym Programu jest przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, ochrona ofiar i świadków przemocy w rodzinie oraz zwiększenie dostępności i skuteczności profesjonalnej pomocy. Program określa szczegółowe zadania do realizowania, ukierunkowane na: rozwój systemu przeciwdziałania przemocy oraz współpracy międzyinstytucjonalnej, zapewnienie dostępności pomocy osobom i

rodzinom z problemem przemocy domowej, kształtowanie świadomości społecznej w zakresie zjawiska przemocy w rodzinie oraz edukację i profilaktykę mieszkańców Gminy Bojszowy.

I. Podstawa prawna Programu

Jednym z nadrzędnych i długofalowych celów polityki prorodzinnej państwa jest tworzenie warunków do pełnego rozwoju i prawidłowego funkcjonowania rodziny oraz zapobieganie występowaniu postaw i zachowań aspołecznych prowadzących do rozwoju patologii społecznych.

Państwo zapewnia ochronę praw dziecka, w szczególności ochronę dziecka przed przemocą.

Do podstaw prawnych niniejszego Programu należą:

- Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej,
- Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014 - 2020 przyjęty Uchwałą Nr 76 Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 2014 r.
- Ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

II. Założenia ogólne Programu. Przemoc w rodzinie jako zjawisko wieloaspektowe i interdyscyplinarne

Przemoc w rodzinie nie jest zjawiskiem nowym. Choć istnieje tak długo jak sama rodzina, w Polsce stała się problemem społecznym, o którym zaczęto mówić publicznie dopiero w latach 90. XX wieku. W poszukiwaniu skutecznych form przeciwdziałania przemocy w rodzinie, ochronę i pomaganie ofiarom oraz pracę z jej sprawcami, która wpływa także na bezpieczeństwo ofiar przemocy domowej, angażuje się wielu profesjonalistów i wolontariuszy, organizacji pozarządowych oraz organów administracji państwowej i samorządu terytorialnego. Zajmowanie się przemocą w rodzinie wymaga wnikliwego zrozumienia złożoności zjawisk występujących w życiu rodzinnym, a także szczególnej troski i rozwagi w trakcie procesu interwencji i pomocy.

Próbie stworzenia precyzyjnego określenia zjawiska przemocy w rodzinie można znaleźć w definicji przyjętej w 1986r. przez Radę Europy, w której przemocą domową określono każde działanie jednego z członków rodziny lub zaniechanie, które zagraża życiu, cielesnej i psychicznej integralności lub wolności innego członka tej samej rodziny bądź poważnie szkodzi rozwojowi jego (jej) osobowości¹. Ogólną definicję przemocy znaleźć można także u A. Lipowskiej - Teutsch, która stanowi, że pojęcie przemocy w rodzinie obejmuje wszelkie odmiany złego traktowania tych członków rodziny, którzy nie są w stanie skutecznie się bronić². Pierwszą definicją przemocy w rodzinie w przepisach polskiego prawa powszechnie obowiązującego, jest definicja zawarta w art. 2 pkt. 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, zgodnie z którą przemoc w rodzinie stanowi jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą. Członkiem rodziny według art. 2 pkt 1 powołanej wyżej ustawy jest osoba najbliższa w rozumieniu art. 115 § 11 Ustawy z dnia 6 czerwca 1997r. Kodeks karny, tj. mąż, żona, wstępny, zstępny, rodzeństwo, powinowaty w tej samej linii lub stopniu, osoba pozostająca w stosunku przysposobienia oraz jej mąż, żona, osoba pozostająca we wspólnym pożyciu, a także inna osoba wspólnie zamieszkująca lub gospodarująca.

Opracowując definicję pojęcia „przemoc w rodzinie”, projektodawcy wzorowali się na roboczej definicji przyjmowanej przez polskich specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie (m.in. międzyresortowy zespół „Bezpieczni w rodzinie” działający w Polsce przy Kancelarii Prezydenta RP w latach 1996 -1997), według której przemoc w rodzinie to zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie przeciw członkowi rodziny, naruszające prawa i dobra osobiste (w szczególności godzące w

---

¹ K.Browne, M.Herbert: Zapobieganie przemocy w rodzinie, PARPA, Warszawa 1999

² A.Lipowska-Teutsch: Rodzina a przemoc, PARPA, Warszawa 1995

życie lub zdrowie fizyczne i psychiczne). Definicja ta podkreśla, że w przemocy w rodzinie najbardziej istotna jest demonstracja i wykorzystanie siły lub władzy w sposób, który jest krzywdzący dla innych członków rodziny (Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, www.parpa.pl). Przemocą może być nie tylko zachowanie, które się powtarza, lecz także pojedyncze zachowanie. Ponadto może to być działanie, tj. dokonanie jakiejś czynności lub zaniechanie, czyli niepodjęcie działania.

Definicja powyższa zawiera cztery podstawowe kryteria, na podstawie których rozpoznaje się przemoc w rodzinie:

- **Intencjonalność** - działania sprawcy są celowe i zamierzone, nie dzieją się przypadkowo. Ich przypadkowość sprawca często stara się udowodnić. Intencjonalność nie oznacza tylko i wyłącznie celowego zadawania bólu i krzywdzenia ofiary, a dotyczy dążenia do uzyskania kontroli, władzy, bezwzględного posłuszeństwa. W przekonaniu sprawcy on sam jest osobą, która ma wiedzę o tym, co jest dobre dla osoby, którą krzywdzi, w związku z tym uważa, że powinien podejmować decyzje, a inni członkowie rodziny muszą się podporządkować.
- **Dysproporcja sił** - w rodzinach z problemem przemocy istnieje nierównowaga sił w aspekcie fizycznym, ale także materialnym, psychicznym, kulturowym, społecznym. W wyniku stosowania przemocy dysproporcja ta się pogłębia, ofiara czuje się coraz bardziej bezbronna i bezradna, a sprawca ma coraz większe poczucie bezkarności. Źródłem dysproporcji sił są m.in. wiek, płeć, stan zdrowia, dysponowanie majątkiem.
- **Naruszenie godności i praw** - w szczególności narażenie ofiary na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia. Sprawca traktuje partnera jak przedmiot odmawiając mu poczucia sprawstwa, podmiotowości, a tym samym narusza jego godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, poniża ofiarę, deprecjonuje ją, ośmiesza, pozbawia prawa do pracy, godziwych warunków życia, tajemnicy korespondencji, ochrony zdrowia, kontaktów z najbliższymi.
- **Powodowanie cierpienia i szkód** - ofiary traktowane w sposób bezlitosny, niegodny, doznają szkód fizycznych i psychicznych. Często po długotrwałej sytuacji traumatycznej nabierają przekonania, iż zasługują na takie traktowanie.

Przemoc ma różne oblicza i aspekty:

- ✓ jest procesem (nie pojawia się nagle, znienacka, tworzy cykle),
- ✓ ma tendencję do powtarzania się (rzadko jest jednorazowym epizodem),
- ✓ eskaluje (z czasem przybiera na sile),
- ✓ nie jest zjawiskiem niezależnym od udziału człowieka (sprawca jest zdolny do radzenia sobie z siłami, które czynią go sprawcą),
- ✓ toczy się w wymiarze: dominacja - uległość,
- ✓ odpowiedzialność leży zawsze po stronie sprawcy,
- ✓ przemoc przejawia się w różnych formach.

Ze względu na rodzaj zachowań sprawcy specjaliści wyróżniają pięć podstawowych form przemocy w rodzinie. Należą do nich:

1. **Przemoc fizyczna** - wszelkiego rodzaju działania bezpośrednie z użyciem siły, których rezultatem jest nieprzypadkowe zranienie. Należą do nich m.in. szturchanie, popychanie, odpychanie, ciągnięcie za włosy, uszy, przytrzymywanie, obezwładnianie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką, pięścią lub przedmiotami, oblewanie wrzątkiem lub substancjami żrącymi, użycie broni, porzucanie w niebezpiecznej okolicy. Ich skutkiem mogą być opuchlizny, zwichnięcia, złamania, siniaki, rany cięte, klute, poparzenia (papierosowe, żelazka), obrażenia wewnętrzne. Opisując przemoc fizyczną określa się również wskazania do konsultacji i leczenia medycznego. Jest to przemoc najbardziej widoczna, najtrudniejsza do ukrycia, za jej stosowanie zapadają najczęściej wyroki sądowe.
2. **Przemoc psychiczna (emocjonalna)** - prowadzi do zniszczenia pozytywnego obrazu własnej osoby u jej ofiary, wykorzystując mechanizmy psychologiczne poprzez ośmieszanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie, narzucanie własnych poglądów, ciągłe krytykowanie, kontrolowanie, ograniczanie kontaktów z innymi ludźmi, stosowanie gróźb, szantażowanie. Wobec dziecka polega także na wciąganiu w konflikt osób dorosłych, manipulowanie nim, brak odpowiedniego wsparcia, opieki, uwagi i miłości, kierowanie wobec niego oczekiwań, którym nie jest w stanie sprostać, faworyzowanie jednego z rodzeństwa. Przemoc ta jest najtrudniejszą do udowodnienia. Często zaczyna się niepostrzeżenie, początkowo nie jest dostrzegana nawet przez osoby jej doznające. Zaczyna się od ignorowania potrzeb ofiary, zazdrości, krytykowania jej poglądów, wyglądu, ograniczania kontaktów z bliskimi, a kończy się na groźbach, oczernianiu, oskarżaniu, upokarzaniu, szantażowaniu.

3. **Przemoc materialna (ekonomiczna)** - prowadzi do całkowitego uzależnienia finansowego ofiary od sprawcy, np. poprzez odbieranie zarobionych pieniędzy, niszczenie własności, uniemożliwianie podjęcia pracy, niezaspokajanie podstawowych potrzeb materialnych rodziny, okradanie, zaciąganie kredytów i zmuszanie do zaciągania pożyczek wbrew woli współmałżonka, uniemożliwianie dostępu do wspólnych środków finansowych i dóbr materialnych.
4. **Przemoc seksualna** - przedmiotowe traktowanie ofiary w celu zaspokajania potrzeb seksualnych sprawcy, m.in. przez wymuszanie nieakceptowanych przez drugą osobę praktyki zachowań seksualnych, kontynuowanie aktywności seksualnej, gdy ofiara nie jest w pełni tego świadoma, jak również bez pytania jej o zgodę lub w sytuacji, gdy takiego kontaktu się obawia. W przypadku dzieci przemoc ta dotyczy angażowania ich w aktywność seksualną przez osobę dorosłą. Przemoc ta odnosi się do zachowań z kontaktem fizycznym oraz bez kontaktu fizycznego (np. prezentowanie dziecku treści pornograficznych, podglądanie, ekshibicjonizm, krytykowanie zachowań seksualnych).
5. **Zaniedbywanie** – ciągle niezaspokajanie podstawowych potrzeb materialnych i emocjonalnych, co pogarsza stan zdrowia ofiary i utrudnia jej prawidłowy rozwój. Tę formę przemocy stosują najczęściej osoby dorosłe wobec dziecka, m.in. poprzez odrzucenie emocjonalne, brak zainteresowania jego rozwojem, sytuacją życiową, problemami, stanem zdrowia, higieną, potrzebami żywieniowymi, ubiorem, pozostawianie dziecka bez opieki, nie zapewnianie mu schronienia, bezpieczeństwa, opieki medycznej (m.in. szczepień ochronnych, opieki stomatologicznej).

Powyższe formy przemocy mogą się przenikać. Każda z nich może też występować osobno. Poszczególne formy przemocy najczęściej ze sobą współistnieją.

Zjawisko przemocy w rodzinie opisuje się także w dwóch innych kategoriach nazwanych przemocą gorącą i chłodną:

1. **Przemoc gorąca** to gwałtowna erupcja tłumionych uczuć gniewu, frustracji, wściekłości, powodująca agresywne zachowania. To tajemnicze, dynamiczne, naładowane emocjami zjawisko pęknięcia tamy emocjonalnej, która do pewnego momentu powstrzymuje uczucia rodzące się najczęściej z frustracji i niemocy. Źródła tych trudnych uczuć sprawcy tkwią poza rodziną (np. sytuacje konfliktowe w pracy), a sprawca nie radzi sobie z nimi inaczej, jak odreagowując je na członkach rodziny. Towarzyszy mu przy tym poczucie bezkarności oraz przekonanie o bezbronności i bezradności ofiary.
2. **Przemoc chłodna**, w przeciwieństwie do poprzedniej, nie przejawia się występowaniem tak gwałtownych emocji i agresywnych zachowań. Polega na zrealizowaniu pewnego scenariusza przemocy, zapisanego czasem w obyczaju, kulturze, czasem w pewnym wdrukowanym wzorze terytologicznym. Sprawca realizuje rolę, w którą wpisane jest dokonanie inwazji na cudze terytorium, pogwałcenie dóbr i praw. Przemoc chłodna przyjmuje nieraz postać bardzo rygorystycznego stylu wychowania, autorytarnego traktowania dorosłych członków rodziny. Sprawca jest przekonany o słuszności swoich czynów znajdując dla nich uzasadnienie i usprawiedliwienie („gdybym ich nie bił, nie wyrosłoby na porządnym ludzi”, „to dla jej dobra, inaczej całkowicie się zmarnuje”, „jakbym jej nie doprowadził do porządku, to by w ogóle o dom nie dbała”).

Przemoc w rodzinie najczęściej nie jest jednorazowym zdarzeniem. Często ma długą, nawet kilkunastoletnią historię i zwykle powtarza się według określonych, nietrudnych do zaobserwowania prawidłowości. Jeśli już raz ktoś przekroczył granicę przemocy w kontaktach z bliską osobą, to z dużym prawdopodobieństwem powtórzy to po raz kolejny. Zaobserwowano, że przemoc w rodzinie powtarza się w charakterystycznym schemacie. Na zjawisko to, nazwane cyklem przemocy wobec bliskich, opisane w 1979r. przez Leonorę Walker, składają się trzy następujące po sobie fazy:

- ✓ **Faza narastania napięcia** - początkiem cyklu jest wyczuwalny wzrost napięcia. Narastają sytuacje konfliktowe, których przyczyny mogą tkwić poza rodziną, czasem są to błahostki, drobne nieporozumienia. Osoby doznające przemocy określają tę fazę mianem ciszy przed burzą. Sprawca jest rozdrażniony, łatwo wpada w gniew, jest pełen pretensji i uszczypliwości. Jednocześnie przerzuca odpowiedzialność za taki stan rzeczy na ofiarę („widzisz co spowodowałaś, jak się zdenerwowałem”). Mimo starań ofiary, by uspokoić sprawcę poprzez spełnianie jego życzeń, zaczyna pojawiać się agresja. Ofiara usprawiedliwia sprawcę, obwinia siebie, jednak cokolwiek zrobi lub jakiegokolwiek działania zaniecha, nie jest w stanie zapobiec wybuchowi agresji. Osoba doświadczająca przemocy nie ponosi odpowiedzialności za czyny sprawcy. Każdy pretekst jest dla sprawcy dobry, by zmanifestować swoje niezadowolone, gniew.

- ✓ **Faza ostrej przemocy** - to faza, w której wzbierające napięcie eksploduje, powoduje wybuch emocji, często zupełnie niekontrolowany, nieadekwatny do przyczyny podawanej przez sprawcę. Sprawca, zamieniając się w kata, jest nieobliczalny, agresywny wobec rodziny, niszczy sprzęty, zwiększając ryzyko dużych szkód fizycznych, nie zwracając uwagi na krzywdę innych. Osoba krzywdzona odczuwa wówczas przerażenie, bezsilność, poczucie winy, gniew (nie udało jej się zapobiec wybuchowi). Najczęściej po akcie ostrej przemocy ofiara decyduje o szukaniu pomocy, ujawnieniu przemocy, rozstaniu ze sprawcą, uruchomieniu działań prawnych. Całą sytuacją zszokowana jest nie tylko ofiara, ale również sprawca przemocy. Po wyładowaniu gniewu dociera do jego świadomości ogrom szkód, jakie wyrządził i stara się je doraźnie naprawić.
- ✓ **Faza miodowego miesiąca** - dla sprawcy to czas skruchy, zadośćuczynienia, angażowania się w naprawienie szkód, zapobieżenia konsekwencjom deklaracji poprawy i okazywania miłości. Sprawca przekonuje ofiarę, że przemoc już więcej się nie powtórzy, uwodzi ofiarę, która wbrew zdrowemu rozsądkowi wierzy w to głęboko. W związku ofiary i sprawcy sytuacja poprawia się na tyle, że przypomina tą z początku znajomości. Niedawno gotowa uciec ofiara zostaje, wycofuje sprawy sądowe, odmawia składania zeznań. Cieszy się namiastką „normalności”. Pozornie ofiara odzyskuje kontrolę nad sytuacją. Niebezpieczeństwo tej fazy polega na tym, że sprawca nie jest w stanie długo pełnić takiej roli, z błahego powodu znowu narasta napięcie i cykl się powtarza, z czasem przybierając na sile. Faza ta daje ofierze złudną nadzieję, opóźnia poszukiwanie pomocy i wychodzenie z kręgu przemocy.

W przemocy domowej jednym z najbardziej znaczących faktów jest przeplatanie się ról ofiara – sprawca – świadek. Zbyt często zdarza się, że mężczyzna, który doświadczał w dzieciństwie przemocy ze strony ojca, czyni w dorosłym życiu taką samą przemoc wobec swojej partnerki i swoich dzieci. Złość, którą przeżywał wobec rodziców, a której nie miał szansy im okazać, znajduje ujście wobec słabszych od niego – najpierw wobec kolegów, rodzeństwa, później wobec żony, dzieci, starzejących się rodziców. Jest pewne, że kiedy dziecko żyje w rodzinie, gdzie gości przemoc, buduje na swój temat przekonania często niszczące całe jego przyszłe życie. Uczy się, że dla swojego agresywnego rodzica nie jest ważny na tyle, żeby uczył się on innych niż agresja, sposobów wyładowywania złości, uczy się też, że dla drugiego rodzica (często bezradnej ofiary) nie jest na tyle ważny, aby ten wziął go w obronę i uwolnił od sprawcy przemocy. To skutkuje takim traktowaniem siebie w życiu, które jest kontynuacją niszczących przekonań – pojawia się myślenie, że nie jest się na tyle wartościowym dla siebie człowiekiem by starać się żyć konstruktywnie; rodzi się tendencja do destrukcyjnych sposobów funkcjonowania (wagary, porzucanie szkoły, wczesna inicjacja alkoholowa i seksualna, palenie papierosów, narkotyki, agresja, przestępstwa, próby i czyny samobójcze, przemoc wobec innych itp.). wszystko, co jest dowodem na złe traktowanie siebie samego i niszczenie swojego życia jest możliwe i prawdopodobne. Często nie dostrzegamy tego, że trafiający do nas sprawca przemocy to we wcześniejszym życiu jej ofiara. Nie zwracamy też uwagi na to, że często ofiara przemocy np. ze strony męża, jest sprawcą przemocy dla swoich dzieci. One z kolei stają się sprawcami przemocy wobec słabszych np. w szkole tworząc kolejne ofiary, które znowu będą szukać kogoś, przy kim staną się sprawcami. Rozumienie powyższych zjawisk i systemowe podejście do problematyki przemocy w rodzinie jest warunkiem koniecznym dla wszystkich osób reprezentujących instytucje pomagające rodzinie.

Skutki przemocy w rodzinie

Dzieci, które żyją w atmosferze przemocy w rodzinie narażone są na dwa rodzaje niebezpieczeństw. Pierwszy dotyczy dzieci będących bezpośrednimi ofiarami przemocy a drugi, dzieci, które obserwowały sytuacje przemocy ojca wobec matki. Dzieci maltretowane, które obserwowały przemoc wobec matki były narażone na podwójne niebezpieczeństwo. Najbardziej oczywistymi konsekwencjami przemocy wobec dzieci są obrażenia cielesne związane z bezpośrednim działaniem sprawcy na organizm ofiary: złamania, siniaki, zranienia, niski wzrost, drobna postura ciała, wyrwane włosy itp. Prawdopodobnie jednak bardziej poważne są skutki psychologiczne od fizycznych urazów z wykorzystaniem seksualnym łącznie. Maltretowane dzieci mogą czuć się mniej wartościowe, bezsilne, opuszczone, winne, depresyjne, lękliwe lub skrajnie wrogie; ta psychologiczna presja może stać się przyczyną chorób psychosomatycznych takich jak migreny, bóle głowy, bóle żołądka oraz wpływać na powstawanie innych psychologicznych objawów takich jak nasilone koszmary senne, problemy z jedzeniem i z zachowaniem. Porządkując wiedzę na temat skutków przemocy możemy podzielić je na skutki bezpośrednio i odległe.

Wśród bezpośrednich konsekwencji przemocy wymienić można między innymi:

- zachowania agresywne wobec innych,
- brak reakcji na płacz innych dzieci, brak empatii,
- małe poczucie własnej wartości, brak przynależności do osób bliskich,

- odrzucanie siebie samego,
- poczucie krzywdy i poczucie winy,
- koszmary senne,
- zaburzenia koncentracji uwagi i pamięci,
- całkowita uległość i podporządkowanie się,
- lęki, depresja, nerwice, słaby kontakt z otoczeniem,
- zaburzenia psychosomatyczne (nietrzymanie moczu i kału, wymioty, biegunki, nawracające bóle głowy i in.),
- zaburzenia zachowania (ucieczki, wagary, problemy szkolne).

Wśród odległych konsekwencji doświadczania przemocy w dzieciństwie rozpoznajemy:

- skutki somatyczne takie jak trwałe uszkodzenia narządów wewnętrznych, organiczne uszkodzenia mózgu, trwałe kalectwo fizyczne, stałe napięcie mięśni (drżenie rąk, tiki), różne choroby somatyczne,
- skutki emocjonalne, **behavioralne** i poznawcze takie jak poczucie winy jako cecha osobowości, uzależnienia od alkoholu, narkotyków lub innych środków zmieniających nastroj, nerwice, stosowanie przemocy wobec innych, małe poczucie własnej wartości, depresja, **anoreksja**, przestępczość, tendencja do uzależnienia się od innych, dążenie do perfekcji, alienacja.

Aby skutecznie kształtować życie bez agresji i przemocy potrzebny jest spójny system oddziaływania i profilaktyki. Niezbędne jest zrozumienie, że przysłowiowy klaps staje się źródłem późniejszych, olbrzymich problemów i obciążeń społecznych. Każdy rodzic musi zastanowić się nad późniejszymi, negatywnymi konsekwencjami klapsa. Alice Miller wyjaśnia, dlaczego „zwykłe” uderzenie dziecka może spowodować negatywne konsekwencje:

- uczy dziecko przemocy,
- niszczy potrzebną dziecku niezawodną pewność bycia kochanym,
- wywołuje lęk – oczekiwanie kolejnego uderzenia,
- stanowi fałszywy komunikat: udaje metodę wychowawczą choć w rzeczywistości rodzice wyładowują swój gniew, którego przyczyną jest fakt, że sami byli w dzieciństwie bici przez swoich rodziców, wzbudza gniew i pragnienie odwetu, które – choć tłumione teraz - zostaną wyrażone później wobec słabszych,
- programuje dziecko do akceptowania nielogicznych argumentów („*biję cię dla twojego dobra*”),
- niszczy wrażliwość oraz współczucie zarówno dla innych jak i dla samego siebie,
- uczy dziecko wielu złych rzeczy, np. tego, że nie zasługuje na miłość i szacunek, że nie wolno mu czuć cierpienia,
- dzieci uczą się bezradności, przekonane, że nie mają żadnej możliwości obrony aż do momentu, gdy staną się dorośli, a gdy stają się dorośli to korzystają z wcześniejszych „nauk”.

Zarówno chłopcy jak i dziewczęta uczą się, że rozwiązywanie różnych problemów może odbywać się raczej na drodze przemocy niż przez pracę z tymi problemami. Chłopcy uczą się agresji wobec kobiet obserwując jak ich ojciec znęca się nad matką. Dziewczynki, obserwujące to samo, zaczynają mieć skłonność do dewaluacji swojej płci.

Dorośli – osobowość ukształtowana w warunkach przemocy nie jest dobrze przystosowana do dorosłego życia. Dorosły (doświadczający przemocy w rodzinie jako dziecko) nadal pozostaje z problemami dotyczącymi zaufania, autonomii i podejmowania inicjatywy. Staje na progu dorosłego życia obciążony poważnymi deficytami w zakresie umiejętności dbania o siebie, tożsamości i zdolności do tworzenia stabilnych związków; pozostaje „*więźniem swojego dzieciństwa*”. Rozpaczliwie i desperacko potrzebuje opieki i troski a jednocześnie boi się bliskich relacji, przewidując czy też oczekując kolejnych aktów przemocy. To prowadzi bardzo często do wchodzenia w dorosłych relacjach w rolę ofiary lub sprawcy przemocy w swojej rodzinie.

Kobiety doświadczające przemocy ze strony partnera tracą poczucie bezpieczeństwa i wpływu na swoje życie. Poczucie bezradności zaczyna rozprzestrzeniać się na wszystkie obszary życia kobiety. Staje się ona niezdolna do poszukiwania wyjścia z sytuacji, nie podejmuje starań o poszukiwanie pracy, nie potrafi szukać alternatyw, nie staje w obronie swoich dzieci, wycofuje się z relacji z innymi, popada w depresję. Zwiększa się ryzyko, że **wraz ze swoimi dziećmi**, zasilili grupę osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Wynikiem życia ofiar przemocy domowej w ciągłym stresie, strachu i niepewności jest stan permanentnego wyczerpania. U osób doświadczających przemocy ze strony partnera jako skutki doświadczanych traum rozpoznaje się specyficzną kategorię **zaburzeń emocjonalnych**, między innymi:

- napady paniki,
- rozpacz, myśli i próby samobójcze,

- niezdolność do podejmowania decyzji,
- ogólny niepokój, lęk, nerwice, depresje,
- poczucie osamotnienia i izolacji,
- ucieczkę od realnego życia w świat fantazji,
- huśtawka nastrojów,
- zaburzenia snu, koszmary senne,
- zaburzenia tożsamości.

Ponieważ sprawca przemocy domowej używa siły fizycznej do sprawowania kontroli w związku, **bezpośrednimi skutkami przemocy** stają się różnorodne uszkodzenia ciała – twarzy, ramion, gardła, klatki piersiowej, brzucha, okolic płciowych, złamania, zranienia, obrażenia itp.

W wyniku reakcji na stres związany z przemocą w funkcjonowaniu kobiet pojawiają się długotrwałe zmiany:

- w trybie życia (brak dbałości o siebie, ucieczka w samotność, zachowania kompulsywne, utrata kontroli nad zachowaniami, nadużywanie alkoholu i leków, niemożność zmiany zachowań destrukcyjnych),
- zmiany w stosunkach z ludźmi – odrzucanie pomocy, irytacja na innych, nieuzasadnione pretensje, uległość, obwinianie, branie odpowiedzialności za innych,
- w samopoczuciu fizycznym – zaburzenia snu i łaknienia, zmęczenie, kłopoty zdrowotne, zaburzenia oddechu, mowy, słuchu.

Poza opisanymi, indywidualnymi dramataми człowieka, ponosimy także inne, **społeczne koszty przemocy w rodzinie**. Nie są oszacowane prawdziwe liczby chorych zapełniających gabinety lekarskie i oddziały szpitalne, których schorzenia wynikają z urazowego doświadczania przemocy – liczne schorzenia psychiczne mają swoje źródło we wcześniejszych doświadczeniach nadużycia i maltretowania; wiele schorzeń somatycznych to także efekty przemocy; złamania, zranienia, urazy, choroby narządów wewnętrznych, przedwczesne zgony, samobójstwa i samookaleczenia, przestępstwa, samotne dzieci, nieudane rodzicielstwo, można wymienić wiele tragicznych następstw doświadczania przemocy w różnych etapach życia.

Do tego dołączyć musimy takie społeczne koszty jak: zagrożenia samobójstwem, narastającą liczbę zabójstw związanych z przemocą domową, koszty tworzenia i utrzymywania dla dzieci rodzin i domów zastępczo wykonujących zadania opiekuńcze i wychowawcze, konieczność i koszty podejmowania interwencji przez Policję, koszty postępowań karnych, hospitalizacji, koszty związane z funkcjonowaniem zakładów karnych.

Reasumując: **Wszyscy, zarówno każda jednostka jak i społeczeństwo jako całość, ponosimy koszty przemocy domowej. Koszty te wynikają między innymi z tego, że przemoc domowa pociąga za sobą:**

- interwencje Policji,
- interwencje ośrodków pomocy społecznej,
- hospitalizacje – wiele ofiar przemocy domowej trafia na oddziały szpitalne z obrażeniami wynikającymi z doznanych od partnera lub rodziców urazów, wiele z nich leczonych jest w oddziałach psychiatrycznych z rozpoznaniem między innymi depresji i nerwic,
- leczenie w Poradniach Zdrowia Psychicznego – leczy się wiele osób, u których przewlekłe zaburzenia zdrowia psychicznego mają związek z życiem w sytuacji przemocy. Koszty takiego leczenia są ogromne,
- postępowania sądowe,
- koszty związane z odbywaniem kary pozbawienia wolności przez osoby skazane za przemoc wobec bliskich,
- wzrastającą agresją dzieci i młodzieży,
- zaburzenia zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży, próby i czyny samobójcze, zachowania ryzykowne takie jak wczesna inicjacja alkoholowa, sięganie po narkotyki, papierosy, porzucanie bądź zaniedbywanie obowiązku nauki – czego skutki liczyć będziemy przez wiele lat.

III. Skala zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Gminy Bojszowy

Gmina Bojszowy to licząca 7 910 mieszkańców³ gmina wiejska, położona w województwie śląskim w powiecie bieruńsko - lędzińskim. W skład Gminy Bojszowy wchodzi następujące miejscowości: Bojszowy, Bojszowy Nowe, Świerczyniec, Jedlina, Międzyrzecze.

Właściwe i trafne zdiagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie jest zadaniem trudnym. Jest to problem, o którym niełatwo się rozmawia i który jeszcze trudniej zdiagnozować. Przyczyny tego są różnorodne, a najczęściej występującą przeszkodą jest fakt, że przemoc domowa ma miejsce głównie w „czterech ścianach”, nie jest zatem zawarta w statystykach. Osoby krzywdzone niejednokrotnie nie zgłaszają problemu. Z tego też powodu, przedstawione dane liczbowe uzyskiwane na podstawie zgłoszeń o podejrzeniu przemocy nie odzwierciedlają w pełni skali zjawiska.

Każda osoba poszkodowana, doświadczająca przemocy w rodzinie ma prawo do pomocy, a jednym z takich narzędzi pomocowych jest procedura „Niebieskie Karty”. Podejmowanie interwencji wobec rodziny gdzie występuje przemoc, nie wymaga jej zgody.

Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje szereg działań podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia. Jej wszczęcie następuje poprzez wypełnienie formularza „Niebieska Karta-A” w przypadku powzięcia, w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny lub osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie⁴. Po wypełnieniu, formularz „ Niebieska Karta -A” jest przekazywany do przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Powoływana jest grupa robocza w celu rozwiązywania problemów związanych z wystąpieniem przemocy w rodzinie. Dane przedstawione przez Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, przedstawiają się następująco:

Tabela nr 1 Liczba wszczętych procedur Niebieskie Karty w latach 2018-2020

ROK	INSTYTUCJE ZAKŁADAJĄCE PROCEDURĘ NIEBIESKIE KARTY				
	POLICJA	GOPS	OŚWIATA	Służba zdrowia	GKRPA
2018	9	2	0	0	0
2019	11	4	1	0	0
2020	10	1	1	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Zespołu Interdyscyplinarnego

W roku 2018 wpłynęło 11 „Niebieskich Kart” (według „NK” A) a prowadzanych łącznie było 16 z czego:

- w 1 przypadku występowała przemoc psychiczna
- w 12 przypadkach występowała przemoc fizyczna i psychiczna
- w 3 przypadkach występowała tylko przemoc fizyczna

Na 16 prowadzonych w roku 2018 „Niebieskich Kart”:

- w 11 przypadkach wystąpił problem z używaniem alkoholu, wszystkie przypadki były konsultowane z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- w 3 przypadkach – problem niepełnosprawności członków rodziny,
- w 7 przypadkach – rodziny objęte były dozorem/nadzorem kuratorskim,
- w 12 przypadkach – zakończono procedurę,
- w 4 przypadkach - powiadomiony był Sąd Rejonowy w Tychach,
- w 5 przypadkach – powiadomiona była Prokuratura Rejonowa w Tychach,
- w 1 przypadku – rodzina została objęta wsparciem asystenta rodziny,
- w 1 przypadku – zapadł prawomocny wyrok o pozbawieniu wolności i osoba odbyła zasądzoną karę.

³Dane z Urzędu Gminy Bojszowy, stan na dzień 31.12.2020r.

⁴Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, (t.j. Dz.U.z 2020r.poz. 218 ze zm.)

W roku 2019 wpłynęło 16 „Niebieskich Kart” (według „NK” A) a prowadzonych było 20 z czego:

- w 2 przypadkach występowała przemoc psychiczna
- w 17 przypadkach występowała przemoc fizyczna i psychiczna
- w 1 przypadku występowała tylko przemoc fizyczna

Na 20 prowadzonych w roku 2019 procedur „Niebieskich Kart”:

- w 11 przypadkach wystąpił problem z używaniem alkoholu, wszystkie przypadki były konsultowane z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- w 3 przypadkach – problem niepełnosprawności członków rodziny,
- w 5 przypadkach – rodziny objęte były dozorem/nadzorem kuratorskim,
- w 4 przypadkach – zakończono procedurę,
- w 4 przypadkach - powiadomiony był Sąd Rejonowy w Tychach,
- w 3 przypadkach – powiadomiona była Prokuratura Rejonowa w Tychach,
- w 1 przypadku – rodzina została objęta wsparciem asystenta rodziny,
- w 3 przypadku – zapadł prawomocny wyrok o pozbawieniu wolności i osoba odbyła zasądzoną karę.

W roku 2020 wpłynęło 12 „Niebieskich Kart” (według „NK” A) a prowadzonych było 15 z czego:

- w 15 przypadkach występowała przemoc fizyczna i psychiczna

Na 15 prowadzonych w roku 2020 procedur „Niebieskich Kart”:

- w 7 przypadkach wystąpił problem z używaniem alkoholu, wszystkie przypadki były konsultowane z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- w 4 przypadkach – problem niepełnosprawności członków rodziny,
- w 5 przypadkach – rodziny objęte były dozorem/nadzorem kuratorskim,
- w 8 przypadkach – zakończono procedurę,
- w 5 przypadkach - powiadomiony był Sąd Rejonowy w Tychach,
- w 1 przypadkach – powiadomiona była Prokuratura Rejonowa w Tychach,

Tabela nr 2 Liczba osób co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie

Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie			
Kategoria	2018	2019	2020
Kobiety	7	14	10
Mężczyźni	3	5	2
Nieletni	12	16	21
RAZEM	22	35	33

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Zespołu Interdyscyplinarnego

IV. Analiza SWOT Programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w Gminie Bojszowy

OBSZAR PRZEMOC W RODZINIE	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Bojszowy oraz dotychczas realizowany „Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie” uwzględniające rozwiązania systemowe problemu ✓ prowadzenie przez placówki oświatowe działań profilaktycznych, informacyjnych i edukacyjnych w obszarze uzależnień wśród dzieci i młodzieży ✓ prowadzenie różnorodnych działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie ✓ prowadzenie poradnictwa prawnego i psychologicznego oraz interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie ✓ funkcjonowanie zespołu interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, ✓ realizacja standardów i procedur diagnozy, interwencji oraz pomocy osobom poszkodowanym przemocą w rodzinie w oparciu o wydane akty wykonawcze do ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, ✓ mobilność i elastyczność działania kadr podmiotów gminnych, ✓ wysoka świadomość dotycząca rangi problemu przemocy domowej panująca wśród kadr instytucji gminnych oraz umiejętność wykorzystania istniejącego potencjału w realizacji zadań przeciwdziałania przemocy, ✓ organizowanie systematycznych szkoleń dla podmiotów systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności służb zobowiązanych do realizacji procedury Niebieskiej Karty (oświata i służba zdrowia) oraz Zespołu Interdyscyplinarnego i powołanych przez niego grup roboczych, 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ brak współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie ✓ brak działalności terapeutycznej i rehabilitacyjnej w obszarze uzależnień ✓ małe zainteresowanie osób stosujących przemoc w rodzinie programami korekcyjnymi oraz mało efektywna procedura motywowania ich przez podmioty systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie do udziału w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc w rodzinie, ✓ niewystarczające upowszechnienie informacji o naturze problemu przemocy domowej oraz kompetencjach i zadaniach realizowanych przez podmioty działające na rzecz rodzin zagrożonych i dotkniętych przemocą na terenie gminy Bojszowy, ✓ desensoryzacja, wypalenie zawodowe części kadry instytucji i podmiotów systemu przeciwdziałających przemocy domowej, wywołane m.in. nadmiarem obowiązków zawodowych, przeżywaniem silnych emocji w kontakcie z problemem przemocy, nieświadomością własnych kompetencji zawodowych i granic możliwości pomocy oraz niejasnymi przepisami prawa które nadmiernie biurokratyzują i wydłużają czasowo podjęcie interwencji i pomocy osobom pokrzywdzonym przemocą w rodzinie, ✓ mity i stereotypy społeczne oraz własne doświadczenia związane z przemocą, podtrzymujące przemoc w rodzinie i powstrzymujące przed ujawnieniem problemu w rodzinie i środowisku oraz poszukiwaniem pomocy, powodujące nieuzasadnione oczekiwania w stosunku do służb podejmujących interwencje wobec przemocy,
SZNASE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> ✓ postęp w sprawie zmiany społecznych przekonań nt. zjawiska przemocy w rodzinie oraz metod przeciwdziałania mu m.in. na skutek organizowanych ogólnopolskich oraz lokalnych kampanii społecznych w tej sprawie, ✓ rozwój infrastruktury odpowiadającej zmieniającym się potrzebom społecznym, 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ pogłębiający się problem ubóstwa, bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych rodzin oraz innych problemów społecznych, będących zarówno konsekwencją, jak i źródłem problemu przemocy w rodzinie, ✓ przepisy prawa w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności rozporządzenia wykonawcze do ustawy o

<ul style="list-style-type: none"> ✓ coraz większa akceptacja społeczna dla działań podejmowanych na rzecz zapobiegania przemocy w rodzinie, ✓ wykorzystywanie instrumentów prawnych stworzonych m.in. przez ustawę z dnia 29 lipca 2005r.o przeciwdziałaniu przemoc w rodzinie wraz z aktami wykonawczymi, 	<p>przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, które nadmiernie biurokratyzują i wydłużają czasowo podjęcie interwencji i pomocy osobom pokrzywdzonym przemocą w rodzinie, nie stanowiąc podstawy do przekazania dodatkowych środków finansowych dla gmin, którym powierzono wiele nowych zadań w powołanym wyżej zakresie; wprowadzane zmiany były oderwane od ich realnych możliwości kadrowych, lokalowych i finansowych, a wiązały się ze znacznym zaangażowaniem czasowym, bez żadnej rekompensaty finansowej,</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ przewlekłość spraw sądowych dotyczących przemocy w rodzinie, utrudniająca skuteczną pomoc dla osób poszkodowanych przemocą w rodzinie oraz pracę z osobami stosującymi przemoc w rodzinie.
---	--

V. Rekomendacje, założenia, cele i zadania Programu

W oparciu o powołane wyżej wyniki badań, wnioski płynące z monitoringu Programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w Gminie Bojszowy, raportem NIK i analizę SWOT w Programie na lata 2021-2025, rekomenduje się do realizacji w szczególności:

1. Kontynuowanie długofalowej edukacji społecznej w zakresie racjonalnych i systemowych oddziaływań na postawy społeczne, rozwijanie społecznej świadomości i wrażliwości wobec zjawiska przemocy w rodzinie, promowanie wartości rodzinnych, relacji opartych na konstruktywnych formach rozwiązywania konfliktów i metod wychowawczych wykluczających używanie przemocy.
2. Kontynuowanie informowania społeczności lokalnej oraz osób uwikłanych w przemoc i członków systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie o miejscach i ofercie uzyskania stosownej pomocy w powołanym wyżej zakresie.
3. Systematyczne zwiększanie ilości i różnorodności form oddziaływań profilaktycznych kierowanych do rodzin zagrożonych przemocą, a także do innych grup adresatów, w szczególności dzieci i młodzieży.
4. Rozwijanie kompleksowej wieloaspektowej oferty pomocowej dla rodzin dotkniętych problemem przemocy.
5. Tworzenie warunków rozwoju współpracy pomiędzy podmiotami systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności realizacja szkoleń i superwizji dla podmiotów systemu.
6. Cykliczne diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy Bojszowy oraz monitorowanie i ewaluacja realizacji Programu.

Przystępując do opracowania Programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w Gminie Bojszowy na lata 2021-2025 przyjęto założenie, iż złożona natura problemu przemocy w rodzinie sprawia, że w pragmatyce swoich działań pojedyncze instytucje nie są w stanie same wypracować strategii gwarantujących ich rozwiązanie. Działania wybiórcze, nie obejmujące całego systemu rodzinnego i prowadzone przez różne instytucje bez porozumienia między nimi, przyczynić się mogą do pogłębienia niekorzystnych zjawisk. Gmina, posiadając zasoby ludzkie i rzeczowe służące rozwiązywaniu problemów przemocy społecznych, zamierza rozwijać swoje działania skierowane do rodzin z problemem przemocy domowej, gdyż problemy te wymagają zaangażowania we współdziałanie ze strony wielu służb społecznych, a pojedyncze instytucje nie są w stanie same pomóc rodzinom w przezwyciężeniu ich trudnej sytuacji życiowej. Tworzenie i rozwój zintegrowanego, interdyscyplinarnego, skutecznego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie wymaga działań w czterech nurtach kierowanych do różnych grup odbiorców: działań uprzedzających, interwencyjnych, wspierających i korekcyjno-edukacyjnych. Program w założeniach uwzględnia specyfikę Gminy

Bojszowy, posiadane zasoby instytucjonalne, podejmowane dotychczas działania na terenie gminy oraz szanse płynące z otoczenia. Zakłada współpracę podmiotów o lokalnym i ogólnopolskim zasięgu działania. Przewiduje monitoring w oparciu o stosowne wskaźniki i ewaluację działań dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Realizacja zadań Programu odbywać się będzie zgodnie z następującymi zasadami:

1. Traktowanie zjawisk przemocy w rodzinie jako sytuacji wieloaspektowej, nie tylko interpersonalnej relacji: sprawca – ofiara.
2. Zwiększanie bezpieczeństwa ofiary przemocy i dzieci stanowi priorytet podejmowanych działań.
3. Zwiększanie świadomości praw osobistych ofiar. Porządkowanie u ofiar wzorca normy i patologii, zdrowia i choroby. Pomnażanie mocy osobistej ofiar poprzez zmniejszanie poczucia zagrożenia, osamotnienia, niezrozumienia, zwiększanie poczucia siły, kompetencji.
4. Interdyscyplinarność w podejściu do konstruowania planu pomocy ofierze.
5. Poufność zgodna z literą prawa i interesami ofiar.
6. Odpowiedzialność członków Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych za pełnienie swoich ról zawodowych.
7. Ustalanie strategii długofalowego procesu pomagania, nie spontanicznej, dorywczej pomocy.
8. Odpowiedzialne odwoływanie się do zasobów ofiar i sprawców przemocy. Uznanie prawa dorosłej osoby doznającej przemocy w kierowaniu własnym życiem.
9. Dbanie o dostarczanie rzetelnych informacji.
10. Zasada wyłącznej odpowiedzialności sprawcy za stosowaną przemoc niezależnie od tradycji i kultury.

Głównym celem Programu jest przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz ochrona ofiar przemocy w rodzinie, zwiększenie skuteczności pomocy rodzinom dotkniętym tym problemem. Cel ogólny będzie realizowany poprzez poniższe cele szczegółowe.

Tabela 3. Cele i działania Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Bojszowy na lata 2021 – 2025

1. Cel szczegółowy: Zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Obszar: Profilaktyka i edukacja społeczna

Działania	Wskaźniki	Realizatorzy/Partnerzy	Termin realizacji
1.1. Opracowanie diagnozy zjawiska przemocy na terenie gminy.	– liczba opracowanych diagnoz.	– GOPS w Bojszowach, – Zespół Interdyscyplinarny,	2021
1.2. Organizowanie szkoleń związanych z tematyką przemocy w rodzinie dla konkretnych grup odbiorców.	– liczba szkoleń, – liczba uczestników.	– GOPS w Bojszowach, – Zespół Interdyscyplinarny, – GZOZ,	2021-2025
1.3. Realizowanie projektów edukacyjno- informacyjnych dla mieszkańców gminy z zakresu zjawiska przemocy w rodzinie.	– liczba projektów, – liczba uczestników.	– GOPS w Bojszowach, – Zespół Interdyscyplinarny, – KPP, – placówki oświatowe.	2021-2025
1.4. Udział w kampaniach informacyjnych i edukacyjnych.	– liczba kampanii.	– GOPS w Bojszowach,	2021-2025

		<ul style="list-style-type: none"> - Zespół Interdyscyplinarny, - organizacje pozarządowe. 	
1.5. Prowadzenie poradnictwa i działań edukacyjnych służących wzmocnieniu wychowawczych i opiekuńczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie.	<ul style="list-style-type: none"> - liczba placówek prowadzących poradnictwo, - liczba osób objętych poradnictwem, - liczba programów profilaktycznych, - liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny. 	<ul style="list-style-type: none"> - GOPS w Bojszowach, - Zespół Interdyscyplinarny, - placówki oświatowe. 	2021-2025
1.6. Prowadzenie poradnictwa i działań edukacyjnych w sytuacjach ujawnienia przemocy w rodzinie.	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób objęta pomocą. 	<ul style="list-style-type: none"> - GOPS w Bojszowach, - KPP, - placówki oświatowe, - GKRPA, - GZOZ. 	2021-2025
2. Cel szczegółowy: Utrzymanie na dotychczasowym poziomie dostępności oraz zwiększenie skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie			
Obszar: Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie			
Działania	Wskaźniki	Realizatorzy/Partnerzy	Termin realizacji

2.1. Funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.	<ul style="list-style-type: none"> - liczba posiedzeń Zespołu, - liczba osób objętych pomocą Zespołu, - liczba rodzin objętych pomocą Zespołu, - liczba utworzonych grup roboczych, - liczba posiedzeń grup roboczych. 	<ul style="list-style-type: none"> - Zespół Interdyscyplinarny, - grupy robocze, - GOPS w Bojszowach. 	2021-2025
2.2. Stosowanie Procedury „Niebieskie Karty” przez uprawnione podmioty.	<ul style="list-style-type: none"> - liczba sporządzonych formularzy „Niebieskich Kart” A, - liczba rozmów z osobami doznającymi przemocy, - liczba rozmów z osobami stosującymi przemoc, - liczba spraw zakończonych w wyniku ustania przemocy, - liczba spraw zakończonych w wyniku braku zasadności podejmowanych działań. 	<ul style="list-style-type: none"> - Zespół Interdyscyplinarny, - grupy robocze, - KPP, - placówki oświatowe, - GKRPA, - GOPS w Bojszowach, - ochrona zdrowia. 	2021-2025
2.3. Upowszechnianie informacji w zakresie możliwości uzyskania pomocy, w tym medycznej, psychologicznej, prawnej, socjalnej, zawodowej i rodzinnej.	<ul style="list-style-type: none"> - liczba opracowanych i upowszechnianych materiałów informacyjnych. 	<ul style="list-style-type: none"> - GOPS w Bojszowach, - Zespół Interdyscyplinarny, - grupy robocze, - organizacje pozarządowe, - placówki oświatowe. 	2021-2025
2.4. Udzielanie pomocy socjalnej, finansowej i rzeczowej osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób objętych pomocą. 	<ul style="list-style-type: none"> - GOPS w Bojszowach. 	2021-2025
2.5. Organizacja i realizacja pomocy psychologicznej, prawnej i terapeutycznej dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób korzystających z pomocy prawnej, - liczba osób korzystających z pomocy psychologicznej. 	<ul style="list-style-type: none"> - GOPS w Bojszowach, - Zespół Interdyscyplinarny, - grupy robocze, - organizacje pozarządowe. 	2021-2025

2.6. Zapewnienie bezpieczeństwa dzieciom krzywdzonym w trybie art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.	– liczba dzieci, które zostały odebrane z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia w związku z przemocą w rodzinie.	– GOPS w Bojszowach.	2021-2025
3. Cel szczegółowy: Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie			
Obszar: Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie			
Działania	Wskaźniki	Realizatorzy/Partnerzy	Termin realizacji
3.1. Stosowanie Procedury „Niebieskie Karty” przez uprawnione podmioty.	– liczba wszczętych postępowań oraz odmów wszczęcia w sprawach związanych z przemocą w rodzinie, – liczba zawiadomień skierowanych do Prokuratury Rejonowej, – liczba wniosków skierowanych do Sądu Rejonowego, – liczba osób skazanych prawomocnym wyrokiem w związku z przemocą w rodzinie.	– Zespół Interdyscyplinarny, – grupy robocze, – KPP.	2021-2025
3.2. Podejmowanie działań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie nadużywających lub/i uzależnionych od alkoholu.	– liczba wniosków, które wpłynęły do GKRPA dotyczących osób stosujących przemoc w rodzinie, – liczba osób, które podjęły terapię lub leczenie odwykowe, – liczba spraw skierowanych do biegłych i liczba wniosków skierowanych do Sądu.	– Zespół Interdyscyplinarny, – GOPS w Bojszowach, – grupy robocze, – GKRPA, – KPP.	2021-2025

4. Cel szczegółowy: Zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Obszar: Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Działania	Wskaźniki	Realizatorzy/Partnerzy	Termin realizacji
4.1. Podnoszenie kwalifikacji członków Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, poprzez organizowanie i udział w szkoleniach, konferencjach, superwizji.	<ul style="list-style-type: none"> - rodzaj i liczba szkoleń, - liczba uczestników szkoleń, - liczba konferencji i seminariów, - liczba uczestników konferencji, i seminariów, superwizji. 	<ul style="list-style-type: none"> - Zespół Interdyscyplinarny, - GOPS w Bojszowach, 	2021-2025
4.2. Podnoszenie kwalifikacji pracowników służb i instytucji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, poprzez organizowanie szkoleń, warsztatów, konferencji.	<ul style="list-style-type: none"> - rodzaj i liczba szkoleń, - liczba uczestników szkoleń. 	<ul style="list-style-type: none"> - Zespół Interdyscyplinarny, - GOPS w Bojszowach, 	2021-2025

VI. Adresaci Programu:

Adresatami Programu są mieszkańcy gminy Bojszowy, w szczególności:

- osoby zagrożone przemocą w rodzinie,
- osoby dotknięte przemocą w rodzinie,
- osoby stosujące przemoc w rodzinie,
- świadkowie przemocy w rodzinie,
- służby zajmujące się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, w szczególności osoby, podmioty, instytucje.

VII. Realizatorzy i partnerzy Programu

Realizacja Programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w Gminie Bojszowy na lata 2021 - 2025 ma wieloletnią perspektywę, niektóre z działań przedstawionych w Programie mają charakter długofalowy, a zatem ich realizacja przeciągnie się na kolejne lata. Podczas realizacji Programu możliwe jest wskazanie nowych zadań w związku z nowym programem krajowym oraz określeniem nowych potrzeb systemu, którego funkcjonowanie poddane będzie monitoringowi. Pełna realizacja celów Programu uzależniona będzie od stopnia zaangażowania wszystkich podmiotów realizujących zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie gminy Bojszowy.

Podmiotami odpowiedzialnymi za realizację działań są: Wójt Gminy Bojszowy, Rada Gminy Bojszowy, Urząd Gminy Bojszowy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bojszowach, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, placówki oświatowe szczebla podstawowego i placówki wsparcia dziennego, punkt interwencji kryzysowej.

Partnerami w realizacji działań są z kolei: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, specjaliści, sąd rejonowy, kuratorzy sądowi, policja, Kościół, społeczność lokalna.

VIII. Monitorowanie i ewaluacja Programu

Monitorowanie realizacji programu będzie odbywać się w oparciu o sprawozdawczość podmiotów zaangażowanych w jego realizację.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bojszowach corocznie w terminie do dnia 31 marca przedłoży Radzie Gminy Bojszowy sprawozdanie z realizacji Programu.

IX. Środki finansowe na realizację Programu

Program realizowany będzie z:

1. Środków własnych gminy Bojszowy, w tym Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Bojszowy.
2. Funduszy unijnych.
3. Grantów i konkursów.